

SEMINÁŘ Č.2

➤ Teoretická část

1. nejčastější autoři, kteří se zabývají tématem „hry..“, dělení her (Jakub Nevrlý)
2. Aktivizační metody ve výuce -učení hrou (Iva Martínková)

➤ Praktická část

1. seznamovací hry- ICE-BREAKER (Pavλίna Kučerová)
2. Aktivizační a edukativní hry

1. Nejčastější čeští autoři, kteří se zabývají tématem „hry..“ a jejich díla:

■ **Eduard Bakalář** – český psycholog, své hry zužuje do pojetí *Psychoher* (1., 2. Nové a Předposlední psychohry-2000), kterým se dlouhodobě věnuje a dělí je na:

1. *Hry seznamovací a rozechřívací,*
2. *Hry didaktické (vzdělávací),*
3. *Hry pro rozvoj tvořivosti,*
4. *Hry sebepoznávací,*
5. *Hry s kombinovaným zaměřením.*

(Hry jsou určeny pro dospívající a dospělé, jsou do místnosti a mají formu testů s netradičními otázkami a netradičním průběhem).

Dospělí si mohou stále hrát (2004)

■ Josef Valenta

Metody a techniky dramatické výchovy (2008)

Osobnostní a sociální výchova a její cesty k žákovi (2006)

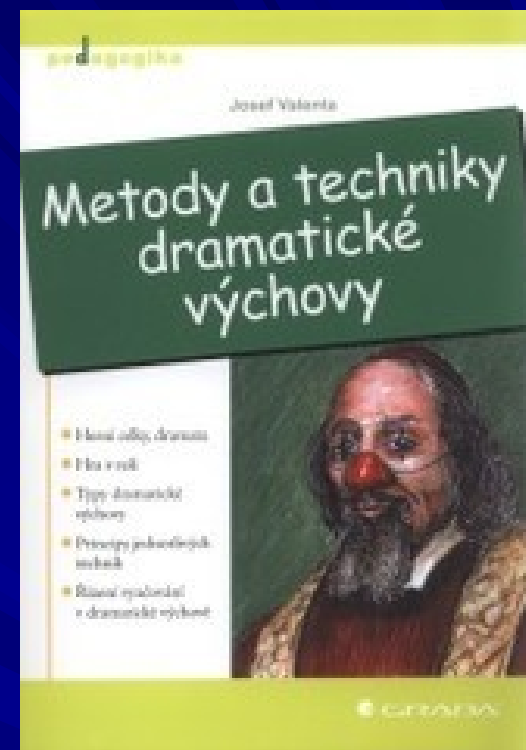
Učíme se komunikovat: metodika komunikace v rámci osobnostní a sociální výchovy (2005)

■ Ivo Jirásek, Jan Hrkal, Daniela Zouňková

Zlatý fond her : hry a programy

připravované pro kurzy Prázdninové školy Lipnice I., II., III. (2002, 2007, 2008)

Nejznámější a nejúspěšnější hry pro dospívající a dospělé, které vznikly na kurzech Prázdninové školy Lipnice během prvních dvaceti let trvání tohoto experimentálního střediska výchovy v přírodě.

- **Miloš Zapletal** (jeho dílo má opravdu úctyhodný rozměr a rozsah, dnes ho právem řadíme ke „klasice“ v oblasti her u nás). Je považován za pokračovatele Jaroslava Foglara, se kterým také na několika knihách spolupracoval. Vystudoval tělovýchovnou fakultu v Praze, v Pardubicích vedl skautský oddíl. Jeho kniha Encyklopedie her vyšla kromě češtiny také v němčině, japonštině, rumunštině a estonštině.

Velká encyklopedie her 1., 2., 3., 4. 1986 (*velice rozsáhlá sbírka her ze všech kontinentů, vhodných hlavně pro menší dětské kolektivy. Spousta konkrétních her, většinou jednoduchých na uvedení*) se dělí na:

1. *Hry v přírodě,*
2. *Hry v klubovně, (1986)*
3. *Hry na hřišti a v tělocvičně,*
4. *Hry ve městě.*

V každé knize dále dělí hry (viz kniha Hry v přírodě) na:
Hry na louce, Hry v lese, Hry ve zvláštním prostředí

■ **Soňa Hermochová** - Autorka vystudovala psychologii na Karlově Universitě v Praze. Již v průběhu studia se zajímala především o problematiku vztahu jedince a společnosti. Po ukončení studia nastoupila na katedru psychologie, kde postupně prosadila vznik oboru sociální psychologie (u nás systematizovala tzv. **interakční hry** a rozčlenila je do několika velkých skupin):

1. *Hry na představování a poznávání,*
2. *Hry komunikační a pro vytváření skupiny,*
3. *Hry na pozorování a vnímání,*
4. *Hry pro identifikaci a vcítění,*
5. *Hry na agrese a prosazování.*

Hry pro dospělé -2004 (autorka se zabývá otázkou , zda je možné pomocí her záměrně ovlivňovat klima skupiny a do jaké míry lze zkušenosti ze hry přenést do reálných sociálních interakcí)

1. *Interakční hry*
2. *Hry pro rozvoj skupiny*
3. *Téma jako základ interakce mezi členy skupiny*

Teambuilding -2006

■ **Jan Neuman** společně se Soňou Hermochovou napsali

Hry do kapsy I., II., III., IV., V., VI.-2003 (hry rozvíjejí sebezpoznání a mezilidské vztahy, komunikaci a podněcují tvořivost, mohou být inspirací pro vedoucí skupin dětí a mládeže, trenéry a učitele tělesné výchovy).

■ **Jan Neuman-** přednáší problematiku dobrodružných her, sportů v přírodě a turistiky na FTVS UK v Praze.

Dobrodružné hry a cvičení v přírodě -2007 (výborný soubor drobných her, zaměřený zejména na spolupráci, komunikaci a důvěru, obsahuje také ekohry, seznamovací a zakončovací hry).

Zimní hry na sněhu i bez něj -2003 (metodologie pořádání zimních kurzů, obsahuje rady týkající se celkové organizace kurzu a výuky lyžování a spoustu konkrétních her na sněhu).

Hry do kapsy VII., VIII., IX., X. -2005 (obsahuje kromě sociálních a pohybových her také kreativní část, ve které jsou představeny rozmanité výtvarné techniky, je připravena jako postupně rozšiřovaná kartotéka námětů a návodů na listech z tvrdšího papíru).

Dobrodružné hry a cvičení v přírodě -2000 (souhrn metodických rad a praktických zkušeností pro vedení akcí v přírodě).

■ Zdeněk Šimanovský - Vystudoval dramaturgii divadla na pražské DAMU, později psychologii na FF UFP. Absolvoval výcviky v psychoterapii, voice dialogu a důvěry. V současné době je externím lektorem PeDF UK a má soukromou psychologickou praxi.

Hry pro rozvoj zdravé osobnosti (2005)

Hry pro zvládání agresivity a neklidu (2002)

(knihy jsou bohatým zásobníkem informací, her a metod, které mohou účinně pomáhat při vytváření zdravé osobnosti dětí, zlepšují komunikaci, vztahy ve skupině a zvyšují vzájemné pochopení a schopnost obrany proti manipulaci).

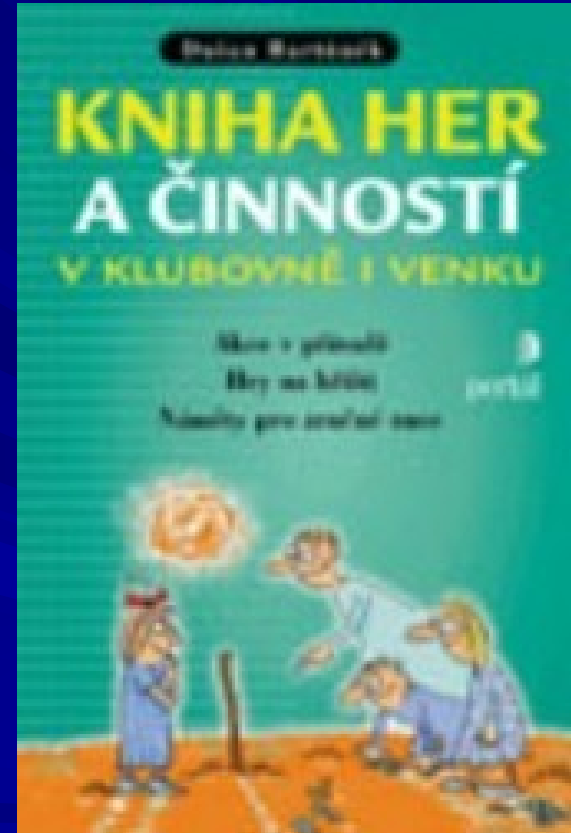
Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově... 2007

(Manuál her a metodických postupů, ve kterých dominuje hudba. Uváděné techniky a hry lze využít nejen k hudební a dramatické výchově, ale i k prevenci či terapii problémových jevů a sociální patologie).

■ Dušan Bartůněk

Kniha her a činností v klubovně i venku (2002)

(sbírka konkrétních námětů vhodná zejména pro začínající instruktory dětských oddílů, na jednom místě tu lze najít soubor her, popisy tvořivostních programů, náměty pro činnosti v přírodě)

■ **Ferdinand Mazal** (docent na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci)

Pohybové hry a hraní (2000)– kniha stručně seznamuje s významem hry v životě člověka, nabízí asi 300 pohybových her pro různé věkové kategorie.

Hry a hraní pohledem ŠVP (2007)

Soubor pohybových her pro děti mladšího školního věku (1994)

- **Jiří Němec**- vedoucí Katedry sociální pedagogiky a proděkan Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Bohaté praktické zkušenosti z volnočasových aktivit s dětmi dále rozvíjí v teoretické i praktické výuce a ve výzkumné práci.

S hrou na cestě za tvořivostí

Publikace pojednává o rozvoji tvořivosti prostřednictvím her. Obsahuje teoretické i empirické postřehy ze studia literatury, z drobných kvantitativně i kvalitativně orientovaných výzkumů.

Zahraniční autoři

■ **Rosemarie Portmannová** (německá psycholožka)

Hry pro posílení psychické odolnosti -1998 (soubor her a cvičení pro rozvoj sebedůvěry, komunikačních dovedností a hry, které prohlubují sebepoznání dospívajících, posilují psychickou odolnost, zvyšují sebevědomí, a tak omezují agresivitu a projevy bezohledného jednání s druhými lidmi).

Hry pro tvořivé myšlení (soubor her rozvíjející paměť, fantazii, sebepoznání a tvořivé myšlení)

Hry zaměřené na zvýšení koncentrace a uvolnění

Jak zacházet s agresivitou -1996

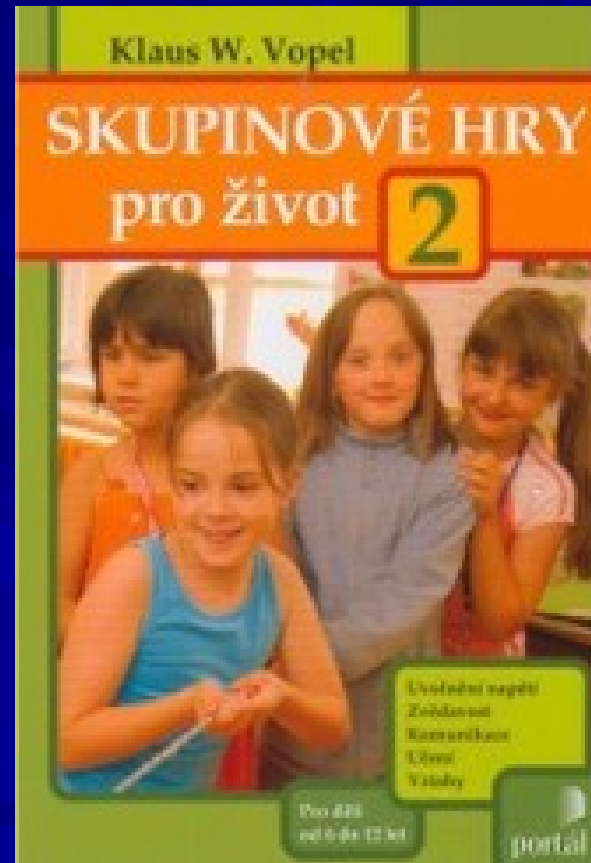
Zahraniční autoři

■ **Klaus W. Vopel**

Skupinové hry pro život

1.,2.,3.,4. -2007

(soubor her, které vedou
děti k překonávání
konfliktů ve skupině)

Dělení her z pedagogického hlediska

- Funkční hry – kojenecké období
- Manipulační hry – skládání kostky
- Konstruktivní hry – stavebnice
- Napodobovací hry – napodobování zvířat
- Úlohové hry – hra na maminku
- Receptivní hry – pohádky
- Intelektové hry – přiřazování barev
- Senzorické hry – najdi 5 rozdílů
- Slovní hry – rozvoj slovní zásoby
- Rytmicko hudební hry – vytleskej ...
- Dramatické hry – divadlo ...
- Psychomotorické hry – slepá bába

podle výchovných cílů (co rozvíjíme):

- **Jazykovou inteligenci** – srozumitelné vyjadřování, schopnost vysvětlovat a vyprávět souvislé příběhy
- **Hudební inteligenci** – schopnost vnímat tón a rytmus, zapamatovat si melodii, aktivní provozování hudby.
- **Matematicko logickou inteligenci** – výroková logika, práce s čísly, kombinační schopnosti.
- **Prostorovou inteligenci** – schopnost představivosti originálních, nových objektů, obrazů a tvarů.
- **Pohybovou inteligenci** – tance, zvládnutí technik různých sportů, pohyblivost, manuální zručnost a šikovnost při zacházení s předměty.
- **Intrapersonální inteligenci** – vyznat se sám v sobě, být v kontaktu se svými pocity a emocemi.
- **Interpersonální inteligenci** – schopnost všimnout si a porozumět potřebám a záměrům jiných jedinců, sledovat jejich náladu a temperament.
- **Vztah k přírodě** - k všemu živému, schopnost vnímání celku.
- **Hry kombinované** - při těchto hrách se uplatňuje a prověřuje celá osobnost.
- **Pomocné hry** - jsou hry určené na rozehrání, navození atmosféry, pobavení, uvolnění.

podle formy a rysu hry

- ***Iniciativní hra*** - je jasně definovaný fyzický nebo duševní úkol, který má jedinec, skupina, tým splnit. Je to tedy problémový přístup, ve kterém je položena otázka a není dána odpověď. Tým musí najít společným aktivním úsilím všech členů řešení, aby byl úkol splněn.
- ***Simulační hra*** - využívá simulovaného prostředí a atmosféry k vstupu účastníka do určité sociální role. Ta je určena především k tréninku specifických dovedností, které vedou k řešení dané situace v reálném prostředí. Setkáváme se tu nikoliv s přijímáním role někoho jiného, ale s přijímáním možné vlastní sociální role.
- ***Inscenační hra*** - v tomto typu her jsou účastníci stavěni do situací, ve kterých je soupeřem každý jen sám sobě. Nejde o vyřešení dané situace, ale o proces řešení a jeho dopad na účastníka. Jsou to hry, v nichž účastník rozvíjí svou vlastní osobnost a zároveň poznává své vlastní limity a možnosti.
- ***Dramatická hra*** - je založená na mezilidském kontaktu, komunikaci, setkávání jedinců, skupin v nejrůznějších situacích. Skupiny a jedinci se zde střetávají ve svých motivech, potřebách, přáních, cílech a vytvářejí tak děj, do kterého každý účastník různou měrou vstupuje a taktéž různou měrou vstupuje do konkrétní role. Námětem dramatické hry může být historický příběh, literární předloha, myšlenka, idea, nebo nápad instruktorů, učitelů, ale i účastníků či studentů.

- **Sociodrama** - „Je hraní rolí v situacích, které zahrnují normy dvou nebo více skupin nebo kultur s cílem porozumět jim, vcítit se do nich, pochopit je.“
- **Cvičení** - Zde prakticky učíme, získáváme a rozvíjíme, procvičujeme a prověřujeme, případně upevňujeme dovednosti, vědomosti nebo návyky účastníků.
- **Test** - Ověřování dovedností, vědomostí a schopností, obvykle z určitého oboru lidské činnosti.
- **Závod, utkání, turnaj, soutěž** - Jde o dosažení výkonu podle pravidel určitého sportu či disciplíny.
- **Pořad** - Autorsky koncipovaný program, účastník je posluchačem či divákem (dle použitých prostředků se jedná o pořad poslechový, audiovizuální, podle žánru dělíme na hudební, poetické aj.).
- **Dílna, ateliér** - Tématicky zaměřený program nebo programový celek stimulující k tvořivým a tvůrčím přístupům, při kterých jsou účastníci v roli tvůrců. (může jít o ateliér či dílnu hudební, výtvarnou, fotografickou, atd.).

- **Miniškola** - Celek zaměřený na výuku tělocvičných aktivit a sportů s propracovanou metodickou řadou, rozdělenou do několika dílčích, logicky na sebe navazujících částí.
- **Minikurs** - Věnovaný rozvoji určité dovednosti, nebo nabízející seznámení s některým z oborů lidské činnosti (řemesel, vědy, aj.), spojený obvykle s možností praktického vyzkoušení.
- **Výstava, vernisáž** - Obvykle prezentace výsledků uměleckého usilování účastníků, často doplněna o specifické prvky (hostina, aukce, koncert, aj.).
- **Představení** - Opět forma uměleckého prezentování výsledků usilování účastníků kursu s tím, že účastníci aktivně vstupují do rolí, které si připravili (divadelní, literární, hudební).
- **Přednáška** - Odborník na dané vybrané téma monologickým způsobem hovoří k účastníkům.
- **Beseda, diskuse** - Všichni účastníci hovoří na zvolené téma, obvykle pod řízením moderátora a za určitých specificky daných pravidel.
- **Seminář, symposion** - Komponovaný programový celek vzdělávacího charakteru .

Třídění her

■ Podle obsahu

-**funkcionální** (zakládají se na pohybech částí těla)

-**fikcionální**- úlohové, hry na něco, na někoho

-**konstruktivní** – manipulace s materiálem

■ Podle věku -kojenecké, batolecí, předškolního a ml.a st. věku, škol.věku, adolescence

■ Podle prostředí -v místnosti, venku (hřiště, les, voda...)

■ Z hlediska sociálního- individuální, párové,skupinové

■ Podle aktivity – námětové, konstruktivní, dramatizující, pohybové, didaktické

2. Aktivizační metody ve výuce (učení hrou)

Jsou to praktické metody výuky, které se snaží:

- posilovat schopnost žáků „kriticky myslet“ a uvažovat
- převzít zodpovědnost za vlastní učení
- vytvářet si nezávislé názory (obhajovat je a současně brát ohled na názory druhých)
- rozvíjet schopnost logického uvažování a řešení problémů
- Snaží se využít třífázového modelu učení,
EVOKACE- UVĚDOMĚNÍ SI VÝZNAMU -REFLEXE
- rozvíjet tzv. klíčové kompetence

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

- Rozumí se tím „souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti“.
- kompetence k učení
- kompetence k řešení problému
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské
- kompetence pracovní

Všechny kompetence se vzájemně prolínají a mají komplexní povahu.

KRITICKÉ MYŠLENÍ

Je především aktivní a samostatné uvažování podmíněné těmito schopnostmi :

- porozumění informaci
- porovnáním myšlenky s jinými názory
- vidění faktů v souvislostech
- logicky uvažovat a rozhodnout, čemu věřit a čemu ne
- řešit problémy
- zhodnotit a analyzovat celý myšlenkový proces

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY KRITICKÉHO MYŠLENÍ:

1. **Je to nezávislé myšlení**- každý by si měl vytvářet své vlastní názory, hodnoty a přesvědčení (nikdo nemůže kriticky myslet za nás).
2. **Základní informace je východiskem** a nikoli cílem **kritického myšlení**- abychom mohli vést složité úvahy, potřebujeme znát „fakta“.
3. **Začíná otázkami a problémy**, které se mají řešit- důležité je studentovo zapojení do problému.
4. **Pídí se po rozumných argumentech**- vytváření vlastního řešení problému (nutno mít dobré argumenty a přesvědčivé důvody).
5. **Je myšlením ve společnosti**- myšlenky jsou ověřovány a zdokonalovány tím, jak se o ně dělíme s ostatními.

Základní rozdělení aktivizačních metod

- **Problémové vyučování**
- **Metody diskusní**
- **Metody situační**
- **Metody inscenační**
- **Didaktické hry**
- **Speciální metody**

Problémové vyučování

- tvoří základ všech aktivizačních metod
- v každé se řeší určitý problém, který je pomocí akt. metody různě pojat, zpracován a řešen
- Učitel klade problémové otázky, např.:
 - Jak bys vysvětlil.....?*
 - Jaký je rozdíl mezi.....?*
 - Které společné znaky.....?*
 - Co je příčinou.....?*

Metody diskusní

- Hlavním cílem této metody je osvojit si základní komunikační kompetence, umět vnímat ostatní a dokázat naslouchat ostatním
- Účastníci diskuse si navzájem vyměňují názory na dané téma, uvádějí různé argumenty a tím společně nacházejí řešení daného problému

Metody situační

- Jsou založeny na vhodné modelové situaci, kterou se žáci snaží řešit (vychází z reálných událostí)
- Metoda využívá znalostí nejen z daného oboru, kde se provádí, ale využívá znalosti žáka komplexně.
- Danou situaci studentům předkládáme v textové podobě, pomocí audioukázky, videoukázky a fotografie.
- Cílem je vypracovat alternativní řešení.

Metody inscenační

- Tyto metody také nazýváme „metody hraní sociálních rolí“
- Podstata inscenačních metod spočívá v hraní a případně ve ztotožnění se s přidělenými rolemi
- Vychází z přímé zkušenosti
- Studenti získají prostřednictvím inscenací emotivní zážitek a zkušenost

Didaktické hry

- Hra je soubor seberealizačních aktivit, které jsou vázány danými pravidly jejichž cílem je prožitek
- Jsou založeny na řešení problémových úloh (křížovky, kvízy, otázkové hry atd.)
 1. *NEINTERAKČNÍ HRY* -každý hráč hraje sám za sebe
 2. *INTERAKČNÍ HRY* -hráči na sebe vzájemně působí, komunikují a ovlivňují se

Rozdat minutový test

VYBRANÉ AKTIVIZAČNÍ METODY

1. PRÁCE S TEXTEM

- **Řízené čtení**- kolektivní čtení odborné textu s kladením otázek (***větší koncentrace na obsah, rozvíjí se fantazie, tvořivost***)
- **Poslední slovo patří mně** - každý student vybere z textu jednu myšlenku, která ho zaujala, následuje diskuse k tématu a každý vypracuje k vybrané myšlence písemný komentář, ten student co začíná i končí (***rozvíjí schopnost vyhledávat důležité myšlenky***)
- **Dvojité zápisníky**- přečíst text a do 2 sloupců zaznamenat: 1- myšlenky z textu, 2-osobní poznámky
- **Zpřeházené věty**- poskládat rozstříhaný odborný text (***informace analyzují, srovnávají, hledají souvislosti***)
- **Čtení s otázkami**- 2 studenti pročítají odborný text, za odstavci si kladou střídavě otázky k danému textu (***snadnější pochopení textu***)
- **I.N.S.E.R.T.-znaménkování** (značení textu)-známé myšlenky(~),nové inf.(+),čemu nerozumí a chtějí znát víc (?),s čím nesouhlasí (-), (***vyhodnocují, třídí a systematizují vědomosti***)

2. TECHNIKY ZALOŽENÉ NA TVORBĚ PSANÉHO TEXTU

- **Brainstorming**- napsat vše co studenty napadne k danému tématu (na tabuli, na papír), nakonec se vytřídí vše nevhodné
- **Volné psaní**- 5minut psaní na dané téma, prezentace textu
- **Kostka**- POPIŠ, POROVNEJ, ASOCIUJ, ANALYZUJ, APLIKUJ, ARGUMENTUJ, studenti pracují metodou volného psaní, následuje čtení ve dvojicích a pak před celou třídou
- **Myšlenková mapa**- psaní asociací k danému pojmu (prostorově uspořádaný brainstorming)
- **Klíčové pojmy**- ze zadaných pojmů se vytváří smysluplná věta
- **Vím - chci vědět – dozvěděl(a) jsme se** (3 sloupce), nejprve vypíšeme 2 sloupce na dané téma, následuje výklad nebo hledání informací a doplnění 3 sloupce
- **Nedokončené věty**- studenti doplní nedokončené věty....
(v dnešní hodině mě nejvíce zaujalo..., potřeboval bych ještě vysvětlit...)
- **Pětilístek (5 řádků)** -1x podstatné jméno, 2x přídavné jméno, 3x sloveso, 4slový výraz, 1x podstatné jméno- asociace k tématu

Úkol na seminář č. 3

(20.3. a 26.3. 2012)

- Příprava prezentace na zadané téma
(**teambuilding**- Michala Válová, Tereza Kyszková,
úloha hry ve vývoji jedince – Vladimír Bodeček)

- Příprava a následné vedení her
(**hry zaměřené na rozvoj spolupráce**- Eva
Niebauerová, Zuzana Pýchová
a skupinové hry – Michala Válová, Tereza Kyszková)